

Rahoitusmarkkinoiden kriisi

Aika rakentaa ja muovata uudelleen, aika politiikkojen näyttää kyntensä

Manchester on näytellyt keskeistä osaa sekä kapitalistisen järjestelmän kehityksessä että järjestäytyneen työväenluokan synnyssä. Niinpä onkin vertauskuvallista ja osuvaa, että Euroopan parlamentin PSE-puolueryhmä on tänään kokoontunut nimenomaan tähän kaupunkiin hyväksymään talous- ja rahoitusjärjestelmämme perusteellisen uudistamisen periaatteita, jotka ovat tarpeen nyt, kun rahoituslalla viime vuosina vapaasti rehottanut kapitalismi on ajautunut kriisiin. Alla esitetyt viisi periaatetta perustuvat julistukseen, jonka Euroopan sosialistiset ja sosiaalidemokraattiset pääministerit ja puoluejohtajat antoivat 5. marraskuuta 2008 Poul Nyrup Rasmussenin toimiessa puheenjohtajana.

1. Pelastusrenkaat eivät ole vain pankkeja varten

- **Nyt sen vasta kaikki huomaavat:** joskus markkinat ovatkin ongelma ja hallitus ratkaisu.
- Joitakin viikkoja sitten rahoitusmarkkinoidemme mittavat häiriöt ajoivat Euroopan ja koko maailman taloudellisen katastrofin partaalle. Hallitusten koordinoitu väliintulo Euroopassa ja muualla pelasti rahoitusalan viime hetkellä romahdukselta. Nyt johtajiemme on pelastettava meidät muutkin.
- Meillä on vastassamme pahin talouskriisi 80 vuoteen. Juuri kriisin keskellä koetellaan toimielintemme, demokraattisen hallinnon ja koko Euroopan yhteisön arvoa – pystyvätkö johtajamme vastaamaan haasteeseen? Pyrkivätkö he yhteistuumin turvaamaan työpaikat ja vaurauden? Jos he löytävät oikean ratkaisun, he eivät edistä pelkästään talouden elpymistä vaan myös parempaa, vakaampaa taloushallintoa, terveempää demokratiaa ja edistysellisempää yhteiskuntaa.
- Kun markkinat lamaautuvat, vain vahvat, koordinoitujen hallituksen toimet voivat palauttaa luottamuksen, täyttää tilauskirjat ja tukea yritysten ja kuluttajien kysyntää. Euroopan hallitusten tulisi lisätä julkisia menoja, kannustaa yrittäjyyttä ja helpottaa pk-yritysten luomista ja kasvua. Mitä koordinoitumpia nämä toimet ovat, sitä tehokkaammin ne tepsivät.

Jotta kaikki tämä toteutuisi, EU:n tulisi viivyttelämättä ryhtyä neljään ratkaisevaan toimenpiteeseen:

1. Tehdä selväksi koko Euroopan laajuudelta tarvittavien kannustimien mittakaava puitteiden luomiseksi jäsenvaltioiden toimille – ja vaatia, että kaikki jäsenvaltiot osallistuvat elvytyspakettiin verotilanteensa sallimissa rajoissa.

DV\753680FI.doc

2. Antaa tukea jäsenvaltioille, joilla on taloudellisia vaikeuksia ja joiden kyky toimia yksin on hyvin rajallinen. Eräiden euroalueen ulkopuolisten valtioiden valuutat ovat joutuneet spekulatiivisten hyökkäysten kohteeksi, ja valtiot ovat joutuneet korottamaan korkoja, kun niitä pitäisi laskea. Euro on suojannut jäseniään valuuttakriisiltä, mutta eräissä euroalueen valtioissakin valtionvelan rahoituskustannukset ovat kohonneet pilviin. Euroopan yhteisöllä on ratkaisevan tärkeä osa pääomien kerääjänä ja kanavoijana – esimerkiksi valtionvelan vakuuksien, euro-obligaatioiden tai Euroopan investointipankin pk-yrityksille ja vihreän teknologian investoinneille tarjoaman lisälainoituksen kautta.
3. Ilmoittaa selkeästi vakiintuneita eurooppalaisia järjestelmiä käyttäen – kuten Lissabonin strategiakertomus ja taloutta ja työllisyyttä koskevat suuntaviivat, joiden julkaisuajankohta on pian käsillä –, mitä toimia tarvitaan. Ensisijaisina on pidettävä ratkaisuja, jotka i) toimivat nopeasti ja ii) vahvistavat ja uudistavat Euroopan talousjärjestelmää.
4. Nopeiden tulosten saavuttamiseksi jäsenvaltioita on kehotettava kohdistamaan apua niille, jotka sitä eniten kaipaavat – etenkin pienille yrityksille ja haavoittuvimmille kotitalouksille – eurooppalaisena pelastusrenkaana niille, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa.

2. Pankkien, jotka ottavat vastaan meidän rahojamme, on saatava aikaan tuloksia

- Hallitukset eivät pulittaneet triljoonia euroja veronmaksajien rahoja pelkästä rakkaudesta pankkeja kohtaan vaan siksi, että jos pankit menevät nurin, yritykset eivät saa tarvitsemaansa luottoa, ihmiset eivät saa asuntolainoja, yritykset menevät kumoon, asuntojen arvo laskee ja työpaikkoja menetetään.
- Pankit ottivat rahat vastaan, ja nyt me vaadimme tuloksia:
 - kotitalouksille ja yrityksille, etenkin pk-yrityksille, myönnettävien luottojen taso on palautettava pikaisesti ennalleen; lainausmenettelyjen valvontaa on kiristettävä huomattavasti perustamalla rahoitusalan asiamiehiä, joiden tehtävänä on varmistaa, että valtion rahoja käytetään yleisen hyvän eikä yksityistahojen rikastumisen edistämiseksi.
 - korkojen alennukset on siirrettävä asiakkaille nopeasti ja täysimittaisesti.
 - megaluokan bonuksista ja kultaisista laskuvarjoista on tultava loppu.
 - ei pakkoirtisanomisia.
- Hallitusten tulisi tehdä selväksi, että ne ovat valmiita ottamaan itselleen kaikki tarvittavat valtuudet varmistaa, että työpaikat, yritykset ja kodit säilyvät.
- Vaadimme hallituksilta itseltään huomattavasti enemmän avoimuutta rahojemme hoidossa. Hallitusten on ilmaistava selkeästi ja julkisesti pankkien lainanantopolitiikkoihin, hallintoon ja korvausjärjestelmiin kohdistuvat vaatimuksensa ja kerrottava toimista, joihin ne aikovat ryhtyä spekulatiivisen hillitsemiseksi rahoitusosalalla.

3. Nyt on oikea hetki pelastaa maapallo

- Lama on maailman välittömin haaste, mutta tulevana vuosina selvästi suurimmaksi haasteeksi nousee ilmastonmuutos. Ainoa toivomme välttää ekokatastrofi on siirtyä

nopeasti kohti matalapäästöistä, matalaenergistä yhteiskuntaa – mutta tähän mennessä tarvittavien investointien mittavuus on ollut kantona kaskessa.

- Toisaalta tiedämme myös, että Euroopan talousjärjestelmä kaipaa mittavaa investointitukea syvän ja pitkän laman välttämiseksi. Vaadimme eurooppalaista vihreän teknologian investointipakettia – hopealuotia, joka osuu molempiin maaleihin.
- Eurooppa on maailman johtava alue ekoteknologian, ympäristötuotteiden ja uusiutuvan energian tuotantoteknologian kaltaisilla nopeasti kasvavilla aloilla. Euroopan sosiaalidemokraatit ovat laatineet toimintasuunnitelman **10 miljoonan uuden työpaikan luomiseksi vuoteen 2020 mennessä vihreän kasvun avulla**. Näiden tavoitteiden saavuttaminen ja Euroopan ilmastomuutokseen liittyvien sitoumusten täyttäminen edellyttävät suunnattomia investointeja. Vaadimme Euroopan johtajia vastaamaan tähän haasteeseen älykkäällä vihreän teknologian investointipaketilla, joka saa Euroopan takaisin töihin ja vie meidät lähemmäs ilmastoon ja energiaan liittyvien tavoitteidemme saavuttamista.

4. Yhteistyö ja yhteisvastuu – entistä enemmän yhteinen etu

- Euroopan tavoin muuallakin maailmassa talouskriisi iskee pahiten juuri kaikkein haavoittuvimpiin ryhmiin. ILO:n arvioiden mukaan seuraavan vuoden kuluessa kaikkialla kehitysmaissa häviää 150 miljoonaa työpaikkaa vauraan maailman luottolaman seurauksena. Kipeästi kaivattu pääoma pakenee vähemmän kehittyneiltä alueilta, kun rahoituslaitokset etsivät rahoilleen turvapaikkaa.
- Eurooppa aivan oikein ylpeilee sillä, että on maailman suurin kehitysavun antaja. Meillä ei silti ole toiveitakaan saavuttaa vuosituhattavoitteita, ennen kuin maailman talous- ja kauppajärjestelmän perussäännöt laaditaan uudelleen vakaammalle ja edistysellisemmälle pohjalle.
- Sitä paitsi niin kauan kuin kauppakumppanimme ovat laman kynsissä, Euroopan maidenkaan on vaikea päästä irti taantumasta. Sen lisäksi, että sitoudumme moraalisesti vuosituhattavoitteisiin, tarvitsemme vahvoja markkinoita, jotka ostavat eurooppalaisia tuotteita ja palveluita – kehitysmaita auttamalla autamme itseämmekin.
- Talouskriisin opetus on selvä: koordinoitu Euroopan laajuinen toiminta onnistui siinä, missä kansalliset pyrkimykset epäonnistuivat. Myös reaalityöelämässä koordinoitujen toimien – sekä Euroopan että koko maailman tasolla – ovat huomattavasti tuloksellisempia kuin pelkästään kansalliset ratkaisut. Yhdymme Bretton Woodsin vaatimukseen uudesta, vastuullisemmasta, vakaammasta ja oikeudenmukaisemmasta maailman taloushallinnosta.
- Lyhyellä aikavälillä G20-maiden elvytysuunnitelman on varmistettava, että Maailman valuuttarahasto yhdessä teollisuusmaiden keskuspankkien ja hallitusten sekä rahakkaiden valtioiden omistamien sijoitusyhtiöiden kanssa antavat riittävästi luottoja kehitysmaaille ja nousevan talouden maille, jotta nämä pystyvät pyristelemään irti lamasta. Ja Dohan neuvottelukierros on saatettava nopeasti onnistuneeseen ja kehitysmuutokseen päätökseen.

5. Taloustieteilijät takaisin koulun penkille (ja poliitikot samoin)

- Maailmantalous kääntyi pääläelleen vuonna 2008 vain muutaman viikon kuluessa. Ajatusmallit, jotka olivat hallinneet maailmaa lähes kolmenkymmenen vuoden ajan, asettaneet rajat poliittisille mahdollisuuksille ja vallinneet poliittista ja taloudellista keskustelua, osoittautuivat erheellisiksi.
- Yhtä äkillisesti vanhat totuudet – joilla ei pitkään aikaan ole ollut sijaa poliittisen kaanonin mukaisessa ajattelussa – on löydetty uudelleen. Ilman vahvaa säätelyä ja julkista valvontaa markkinat – etenkin rahoitusmarkkinat – ovat luonnostaan epävakaita. Hallitusten on viime kädessä taattava rahoitusalan vakavaraisuus ja taloudellisen toiminnan taso.
- Kysynnän hallinta on jälleen hallituksen keskeinen velvollisuus. Ja nyt kun rahapolitiikan välineet ovat kehnossa jamassa, tehokkain väline laman torjumiseksi on veropolitiikka.
- Olemme myös kantapään kautta oppineet tuntemaan rahoitusalan hallitsemattoman kasvun aiheuttamat vaarat, kun sitä ohjaa hellittämätön innovaatiohakuisuus, joka riskeistä selviytyäkseen etsii yhä mutkikkaampia markkinapohjaisia ratkaisuja – kuten valuuttakurssien ailahtelevuus – jotka kerran maailmassa kuuluivat hallituksen tehtäväkenttään.
- Hallitsevan talousmallin kariutuminen johtaa joka kerran muutoksiin tavassa, jolla taloustiedettä opetetaan ja meitä hallitaan:
 - 1930-luvun suurlaman jälkeen seurasi kolme vuosikymmentä keynesilaista "hyvinvointikapitalismia";
 - 1970-luvun lamavuodet johtivat monetaristiseen vastavallankumoukseen, joka on hallinnut meitä siitä pitäen.
- Nyt viimeisten kolmenkymmenen vuoden markkinoita palvovan, ahneuteen kannustavan filosofian kariutumisen on johdettava perinpohjaiseen itsetutkiskeluun sekä taloustieteilijöiden että poliitikkojen keskuudessa. Taloustieteilijöiden on löydettävä uudelleen laajempi näkemys siitä, miten heidän ammattinsa voi auttaa rakentamaan parempaa yhteiskuntaa. Ja poliitikkojen on opittava ajattelemaan pitkään ja hartaasti, ennen kuin luovuttavat omia velvollisuuksiaan markkinoiden taikavoimille.

Manchesterissa, 12. marraskuuta 2008